

**80-річчя
доктора хімічних наук,
професора Ю.О. Тарасенка**

26 жовтня 2018 р. виповнилося 80 років доктору хімічних наук, професору Юрію Олександровичу Тарасенку, відомому вченому в галузі фізичної хімії неводних розчинів, адсорбції та поверхневих явищ. Його наукові праці присвячені створенню функціональних наноматеріалів (адсорбенти, каталізатори, електроди), вивченню сорбційно-каталітичних і сорбційно-електрохімічних процесів, а також розробці хімічних джерел струму.

Ю. О. Тарасенко народився у м. Луганську в сім'ї службовців. Ще в роки навчання він по справжньому зацікавився хімією та успішно приймав участь в олімпіадах різного рівня. У 1956 р. він із золотою медаллю закінчив середню школу № 13 м. Луганська та вступив на хіміко-технологічний факультет Київського Політехнічного Інституту (КПІ), де сумлінно навчався та реалізував свій потяг до хімії, працюючи в студентському науковому товаристві. У 1961 р. отримав диплом інженера за спеціальністю «Технологія неорганічних речовин».

Виконане в КПІ перше наукове дослідження «Применение изотопных методов для изучения механизмов химических реакций» відкрило йому шлях для вступу до аспірантури по кафедрі фізичної та колоїдної хімії КПІ, де його керівником був один з яскравих фізико-хіміків нашої країни – професор Юрій Якович Фіалков. У 1965 р. Ю.О. Тарасенко отримує вчену ступінь кандидата хімічних наук за спеціальністю «фізична хімія», захистивши дисертацію «Электропроводность двойных жидких систем с невзаимодействующими компонентами».

Упродовж наступних 18 років (1965-1982 рр.) Ю.О. Тарасенко працює в КПІ (асистент, старший викладач, доцент), поєднуючи педагогічну діяльність з науковими дослідженнями. Він читає лекційні курси «Загальна хімічна технологія» та «Фізична хімія» для студентів хіміко-технологічних та інженерно-фізичних спеціальностей, а також спецкурси - «Теорія технологічних процесів», «Адсорбція та каталіз». До його викладацьких обов'язків відносяться також керівництво дипломними проектами, тематикою робіт студентського наукового товариства та лабораторним практикумом.

Наукові дослідження цього періоду, які присвячені вивченню кислотно-основної взаємодії та застосуванню неводних електролітів (зокрема для хімічних джерел струму), підсумовані в монографії у співавторстві з Ю.Я. Фіалковим і О.Н. Житомирським «Физическая химия неводных растворов» (Ленинградское отделение издательства «Химия», 1973г.) та суттєво переробленому та доповненому виданні «Chemia fizyczna roztworow niewodnych» (Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1983). До речі, у 1977р. рішенням Вченої ради КПІ, авторам була присуджена друга премія Київського Політехнічного Інституту.

У цей період Ю.О. Тарасенко в співробітництві з Інститутом загальної та неорганічної хімії (ІЗНХ) АН УРСР приймав участь у вирішенні важливої екологічної проблеми глибокого вилучення й утилізації ртуті з промислових середовищ і відходів різних виробництв. Ця розробка була відмічена дипломом Всесоюзного хімічного товариства ім. Д.І. Менделєєва.

У 1982 р. Ю.О. Тарасенко був обраний за конкурсом на посаду старшого наукового співробітника в ІЗНХ ім. В.І. Вернадського, а згодом – провідним науковим співробітником відділу сорбції та тонкого неорганічного синтезу. У цей час (до 1991 р.) були створені оригінальні вуглецеві та кремнеземні сорбенти для вирішення задач гідрометалургії, промисловості особливо чистих речовин, екології та медицини. У 1992 р. Ю.О. Тарасенко захищає в Білоруському державному університеті (м. Мінськ) дисертацію «Восстановительная сорбция благородных металлов» на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук за спеціальністю «фізична хімія». В ній були узагальнена теорія відновної сорбції електропозитивних металів, сформульовані

критерії перебігу окисно-відновних процесів, показана принципова роль кисню в таких реакціях, доведена можливість виникнення стабільних станів у сорбційно-електрохімічних системах, вивчені процеси формування нанокластерів металів на поверхні сорбентів вуглецю та регулювання їх розподілу по глибині. У 1993 р. Ю.О. Тарасенку було присуджене наукове звання професора за спеціальністю «фізична хімія».

У 1986-87 рр. Ю.О. Тарасенко приймав активну участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС стосовно досліджень складу продуктів перетворення компонентів ядерного палива та сорбційного вилучення з організму людей радіопротекторів, канцеростатиків та ізотопів рутенію, які є до того ж тіловими отрутами. Він отримав статус учасника ліквідації наслідків аварії (категорія А) та почесну грамоту за успішне виконання урядового завдання.

Коли у 1991 р. був створений Інститут сорбції та проблем ендоекології АН УРСР, Відділення сорбції ІЗНХ повністю увійшло до його складу. Очоливши відділ сорбційних методів глибокого очищення речовин, Ю.О. Тарасенко за період 1991-2007 рр. отримав разом з колегами-однодумцями суттєві наукові результати щодо: селективного вилучення благородних металів з промислових розчинів і біологічних рідин, глибокого очищення газів для потреб мікроелектроніки та напівпровідникової техніки, створення нанесених каталізаторів для вирішення завдань екології. Виконана робота «Гідрометалургія дорогоцінних металів» у 1995 р. була відзначена присудженням срібної медалі Словацької академії наук. А за вагомий внесок у розвиток та організацію наукових досліджень і промислового виробництва сорбційних матеріалів Ю.О. Тарасенко був нагороджений Почесною Грамотою Президії НАН України.

З 2008 р. по теперішній час Ю.О. Тарасенко працює в Інституті хімії поверхні (ІХП) ім. О.О.Чуйка на посаді завідувача лабораторії електрохімії наноматеріалів з основним напрямком досліджень – розробка наукових і технологічних основ синтезу та модифікування поверхні наноматеріалів. Запропонована принципово нова стратегія синтезу нанокомпозитів для літій-іонних акумуляторів; розроблені також нові функціональні апротонні електроліти, які дозволяють цілеспрямовано формувати ізолюючий поліфункціональний шар на поверхні електродів і, таким чином, кардинально покращити їх зворотність по відношенню до літію.

На даний час Ю.О. Тарасенко є членом Вченої ради ІХП НАН України, входить також до складу Спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій при ІХП та ІКХХВ ім. А.В. Думанського, редакційних колегій журналів «Хімія, фізика та технологія поверхні», «Химия и технология воды» та Збірника наукових праць «Поверхность», комісії з приймання вступних іспитів до аспірантури та екзаменів кандидатського мінімуму.

Завдяки високій науковій та педагогічній кваліфікації у різних розділах фізичної та колоїдної хімії, Ю.О. Тарасенко часто запрошують бути опонентом кандидатських і докторських дисертацій. Протягом багатьох років він приймав активну участь (керівник, виконавець) у міжнародних проєктах різного рівня: INTAS, NATO, CNRS, УНТЦ. Ю.О.Тарасенко – автор майже 400 наукових праць, серед яких дві згадані монографії, більше 300 статей та понад 40 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Під його керівництвом захищено 9 кандидатських дисертацій. Він нагороджений медаллю «У пам'ять 1500-річчя Кисва» (1982 р.) та Пам'ятною відзнакою «На честь 100-річчя національної Академії наук України» (2018 р.).

Колеги та співробітники Інституту щиро вітають шановного Юрія Олександровича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, життєвих сил і творчої наснаги.

Редколегія